

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата сільськогосподарських наук, доцента
Лозінського Миколи Владиславовича про дисертаційну роботу
Ільченко Людмили Іванівни «Особливості формування врожайності та
посівних якостей насіння пшениці м'якої озимої в умовах Центрального
Лісостепу України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
сільськогосподарських наук
за спеціальністю 06.01.05 - Селекція і насінництво

Актуальність теми. Добре налагоджене насінництво пшениці озимої відіграє важливу роль у реалізації селекційних досягнень та забезпеченні виробництва високоякісним насіннєвим матеріалом. За сівби насінням із високими врожайними та посівними якостями забезпечується повноцінність сходів, належна густота посівів, ріст і розвиток рослин, поліпшується стійкість до несприятливих біотичних та абіотичних чинників. Дослідженням щодо впливу умов вирощування насіння на урожайність, посівні якості та врожайні властивості присвячено багато наукових праць відомих вчених: Весна Б.О., Кіндрук М.О., Макрушин М.М., Гаврилюк М.М., Кавунець В.П. Цими роботами виявлено основні технологічні передумови формування високоякісного насіння пшениці озимої. Однак комплексний підхід з впливу абіотичних та біотичних чинників на формування насіння пшениці озимої, особливо в зоні Центрального Лісостепу недостатньо вивчений. Розв'язанню проблемних питань з вдосконалення елементів технології вирощування насіння даної культури спрямовані наші дослідження, що визначає актуальність дисертаційної роботи як в науковому, так і практичному значенні.

Мета дослідження полягала в удосконаленні елементів технології вирощування насіння пшениці м'якої озимої залежно від комплексного впливу абіотичних та антропогенних факторів, спрямованих на підвищення врожайності, покращення посівних якостей та врожайних властивостей насіння у Центральному Лісостепу України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: Уперше для умов Центрального Лісостепу виявлено комплексний вплив факторів на особливості формування врожайності, посівних якостей та врожайних властивостей базового (елітного) насіння нових сортів пшениці м'якої озимої залежно від попередників, строків сівби та елементів технології вирощування.

Визначено період післязбирального дозрівання насіння нових сортів пшениці м'якої озимої та залежність його від агротехнічних чинників, обґрунтовано сортові відмінності за періодом яровизаційної потреби нових сортів, виявлено особливості формування морфотипів зародків у насіння пшениці озимої з метою оцінки його врожайних властивостей.

Удосконалено технологію вирощування базового (елітного) насіння нових сортів пшениці м'якої озимої в умовах Центрального Лісостепу України шляхом оптимізації попередників, строків сівби та агротехнічних заходів вирощування.

Набули подальшого розвитку питання: закономірностей росту і розвитку пшениці озимої, виявлення особливостей формування листкової поверхні та якісного насіння; визначення біоенергетичної та економічної ефективності вирощування базового (елітного) насіння нових сортів пшениці м'якої озимої.

Практичне значення отриманих результатів. На основі результатів польових досліджень та їх виробничої перевірки розроблено науково обґрунтовану технологію вирощування базового (елітного) насіння нових сортів пшениці м'якої озимої залежно від попередників, строків сівби та морфорегуляторів, яка забезпечує зростання врожайності та підвищує його посівні якості.

Виробничу перевірку оптимізованої технології вирощування насіння пшениці м'якої озимої здійснено в Науковому дослідному селянському (фермерському) господарстві Колача Є.Й. на площі 15,0 га, отримано додаткового прибутку 24,0 тис. грн; ДП "ДГ" Івківці" МПП імені В. М. Ремесла НААН" (с. Івківці, Прилуцький р-н, Чернігівської обл.) на площі 12 га – 28,8 тис. грн; ДП "ДГ" Правдинське" МПП ім. В. М. Ремесла НААН"

(с. Іванівка, Велико-Писарівський р-н, Сумської обл.) на площі 35 га – 42,0 тис. грн.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. У дисертаційній роботі узагальнені результати власних досліджень здобувача (2015-2018 рр.), що полягають у вивченні комплексного впливу попередників, строків сівби та позакореневого підживлення на врожайність та посівні якості насіння сортів пшениці м'якої озимої.

Дисертаційна робота має спрямованість і виконана за продуманим планом з використанням сучасних методів досліджень. Заплановані дослідження виконано в повному обсязі на високому методичному рівні. Отримані результати досліджень обґрунтовані, систематизовані і математично оброблені. Викладення, аналіз та узагальнення експериментального матеріалу подані з урахуванням наявної наукової інформації. Висвітлені у дисертації розділи є повними, з обґрунтованими висновками, що витікають з результатів виконаних досліджень. Основні висновки повністю відображають отримані експериментальні дані і свідчать про їх глибокий аналіз.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Основний текст дисертації викладено на 197 сторінках машинописного тексту (комп'ютерний варіант), складається із вступу, 6-ти розділів, висновків, рекомендацій виробництву, містить 32 таблиці 14 рисунків. Список використаних джерел включає 270 найменувань, в тому числі 26 латиницею.

Назва роботи відповідає її змісту. Основні положення дисертації висвітлено у 14 наукових працях, із яких п'ять у фахових наукових виданнях України, одна в зарубіжному науковому періодичному виданні, шість – тез конференцій, дві – методичні рекомендації.

Мова дисертації українська літературна. Технічне оформлення дисертації відповідає загальноприйнятим вимогам.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням, висновкам і практичним рекомендаціям дисертації.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації

Поряд з перевагами дисертаційна робота має ряд недоліків. Із них найбільш суттєві наступні:

Розділ 1.

1. У розділі 1 на сторінці 26 незрозумілий вислів «Відомо, що попередні культури, залишають у ґрунті різну кількість доступної рослинам вологи та поживних речовин, зумовлюють формування кращої структурності ґрунту, засміченість посівів». Тлумачення якого свідчить, що всі попередники пшениці зумовлюють формування кращої структурності ґрунту.

2. На сторінці 30 першого розділу потребує пояснення посилання «Красиловець Ю.Г. та ін. повідомляють, що врожай зерна пшениці озимої за сівби 15-25 вересня становив 6,5 т/га, при другому – 6,2 т/га, при третьому – 7,1 т/га». Перший раз подані календарні дати сівби, а далі по тексту другому, третьому.

3. Підрозділи 1.5 і 1.6 першого розділу, в порівнянні з попередніми малоінформативні і їх бажано було б об'єднати.

Розділ 2.

4. У підрозділі 2.2 другого розділу на сторінці 46 варто внести уточнення в текст «Проте надмірна кількість опадів від виходу в трубку до колосіння (129,4 мм, середньобагаторічне – 53,7 мм) та від колосіння до молочної стиглості і від молочної до воскової стиглості (126,0 і 23,6 мм, відповідно за середньобагаторічних – 105,2 мм)». Від колосіння до молочної стиглості і від молочної до воскової стиглості подано два показники кількості опадів, а середньобагаторічні дані – один.

5. У підрозділі 2.3. другого розділу на сторінці 49 допущена помилка «Польові дослідження проводили у 2016-2018 рр. на полях Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН (с. Центральне Миронівський р-н Київська обл.).» При цьому в тексті дисертаційної роботи і в авторефераті вказано, що дослідження виконувалися у 2015-2018 рр.

6. Необхідно дати пояснення вибору сортів пшениці м'якої озимої, що були включені в схему досліду як фактор А: МП Вишиванка, Трудівниця

миронівська, МІП Валенсія, МІП Княжна, Миронівська слава, які були внесені в Державний Реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2017р., тоді як дослідження закладалися у 2015 р.

Розділ 3.

7. Враховуючи важливість кращих попередників для вирощування насіннєвого матеріалу пшениці м'якої озимої постає питання, щодо викладеного матеріалу на сторінці 61 «У процесі інтенсифікації землеробства змінюється ставлення до оцінки попередників та строків сівби, адже виникає необхідність сіяти по таких попередниках, які на сучасному рівні розвитку землеробства вважаються недостатньо сприятливими» Тому, необхідно пояснити, яка причина, що в насінницьких господарствах посіви пшениці озимої розміщуються по несприятливих попередниках.

8. Назва підрозділу 3.1 «Біометричні показники пшениці озимої залежно від попередників, строків сівби та підживлення» є некоректною, тому що формування приросту конуса наростання (мм), вміст цукрів (%) у вузлах кущення рослин пшениці на час припинення осінньої вегетації та час відновлення весняної вегетації, площу асиміляційної поверхні рослин пшениці (тис./м²/га) у фазу виходу в трубку, колосіння і молочної стиглості, впливу позакореневого підживлення Аміномакс-N – 1 л/га + MERISTEM N₂₀P₂₀K₂₀+mix – 2 кг/га не могло бути, так як воно проводилося у фазу молочної стиглості зерна.

9. В таблицях 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8 подана схема фактору Г – заходи поліпшення якості зерна: без підживлення, підживлення Аміномакс-N – 1 л/га + MERISTEM N₂₀P₂₀K₂₀+mix – 2 кг/га в фазу молочної стиглості, яка не містить ніякої інформативності так, як підживлення проводилося в фазу молочної стиглості зерна, а подані показники перенасичують наведений матеріал.

Розділ 4.

10. Потребують пояснення наведені дані в таблиці 4.7 на сторінці 124, яким чином і коли визначали кількість продуктивних стебл у рослин пшениці озимої залежно від різної тривалості яровизації насіння.

Розділ 6.

11. В таблиці 6.2 на сторінці 147 наведено витрати на вирощування насіння сортів пшениці м'якої озимої залежно від схеми досліджень, які не мають відмінності по сортах, хоча раніше наведено різну врожайність насіння т/га, що потребує, як додаткових затрат при транспортуванні, так і доведенні до посівних кондицій.

Загальний висновок про роботу. Незважаючи на зауваження та побажання, дисертаційна робота Ільченко Людмили Іванівни «Особливості формування врожайності та посівних якостей насіння пшениці м'якої озимої в умовах Центрального Лісостепу України», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 - селекція і насінництво є закінченою науковою працею і відповідає вимогам, щодо кандидатських дисертацій за спеціальністю 06.01.05 - селекція і насінництво.

Дисертаційна робота написана і оформлена у відповідності з вимогами щодо написання кандидатських дисертацій.

Враховуючи актуальність, наукову новизну і практичну цінність роботи, вважаю, що Ільченко Людмила Іванівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук.

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
завідувач кафедри генетики, селекції і насінництва
сільськогосподарських культур
Білоцерківського національного
аграрного університету

23.04.2021 р

Підпис М.В. Лозінського засвідчую
Начальник відділу кадрів

М.В. Лозінський

Д.В. Ромасишин